

Dane są i pozostaną kluczowym zasobem napędzającym rozwój gospodarczy, naukowy oraz społeczny. Jednocześnie dalszy rozwój technologii działających w oparciu o dane, przede wszystkim Sztucznej Inteligencji (SI), wymaga stworzenia odpowiednich ram prawnych, które zapewnią, że postęp ten będzie dokonywał się w zgodzie z prawami człowieka. Celem niniejszego projektu jest **określenie obowiązków państw w zakresie zarządzania danymi** (ang. *data governance*), jakie wynikają z **prawa do korzystania z osiągnięć postępu naukowego i jego zastosowań** (art. 15 ust. 1 lit. b) Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych).

W ramach projektu badania będą prowadzone na dwóch poziomach:

- 1) Analizy ilościowej, której poddane zostaną rekomendacje formułowane w ramach mechanizmów ochrony praw człowieka ONZ (organy traktatowe, procedury specjalne oraz w ramach Powszechnego Przeglądu Okresowego) w okresie 2002-2018;
- 2) Analizy pozostałych dokumentów ONZ oraz literatury przedmiotu.

W trakcie pierwszej fazy badań, wyselekcjonowane rekomendacje zostaną poddane analizie przy wykorzystaniu **technik eksploracji tekstu** (ang. *text mining*). Korpus (zbiór danych) zostanie przygotowany w oparciu o wyszukiwarkę platformy Universal Human Rights Index i będzie obejmował rekomendacje zawierające odniesienia do danych, projektowania polityk publicznych oraz prowadzenia badań naukowych (wybór odbędzie się na bazie słów kluczowych). Zebrane rekomendacje zostaną następnie poddane **analizie statystycznej** w programach Orange, GATE oraz Statistica. Zastosowanie tej metody pozwoli na uchwycenie **zmieniającego się statusu danych w praktyce mechanizmów ochrony praw człowieka ONZ**, w szczególności powodów, dla których gromadzenie danych statystycznych jest zalecane, a także rodzajów tych danych. Pomimo, że pierwotnie dane statystyczne traktowano przede wszystkim jako narzędzia do obiektywnej oceny realizacji obowiązków państw w obszarze praw człowieka, z czasem rosła liczba rekomendacji zalecających wykorzystywanie danych do projektowania polityk w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego, a ostatnio – w zakresie działalności naukowej. Wybór innowacyjnych technik eksploracji danych dla niniejszego zadania jest podyktowany nie tylko dużą liczbą rekomendacji formułowanych w ramach systemu ochrony praw człowieka ONZ, ale również rosnącym zainteresowaniem badaczy i organizacji międzynarodowych statystycznymi metodami analizy dokumentów i źródeł prawa.

W **drugiej fazie badań** podstawowym narzędziem będzie metoda dogmatycznoprawna. Rezultaty analizy jakościowej zostaną **zinterpretowane w świetle odpowiednich dokumentów ONZ**, w szczególności *travaux préparatoires* art. 27 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (1948) i art. 15 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych (1966), Komentarzy Ogólnych organów traktatowych ONZ, literatury przedmiotu, a także dostępnych materiałów z trwających obecnie prac nad przygotowaniem Komentarza Ogólnego poświęconego prawu do korzystania z osiągnięć postępu naukowego i jego zastosowań (np. nagrań z warsztatów, spotkań eksperckich i konferencji organizowanych pod auspicjami Komitetu Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych ONZ. Analiza ta pozwoli na **określenie obowiązków państw w zakresie zarządzania danymi**, jakie wynikają z art. 15 ust. 1 lit. b) Paktu.

Powody podjęcia niniejszej tematyki badawczej są **trojakiemu rodzajowi**. Po pierwsze, pomimo, że Sztuczna Inteligencja jest wciąż na wstępnym etapie rozwoju, **rządy państw oraz organizacje międzynarodowe prowadzą intensywne badania** nad szansami i wyzwaniem, jakie wiążą się z jej zastosowaniem. Większość z tych wysiłków dotyczy stworzenia ram prawnych dla swobodnego, ale odpowiedzialnego, wykorzystania danych na potrzeby rozwoju naukowego. Regulacje w zakresie gromadzenia danych, ich (ponownego) wykorzystania, a także udostępniania są ważnym elementem strategii w obszarze SI przyjmowanych przez państwa oraz organizacje międzynarodowe. Po drugie, pomimo, że dyskusja nad wpływem SI na społeczeństwo angażuje specjalistów z różnych środowisk, w tym również przedstawicieli nauk prawnych, **prawa człowieka są w niej przywoływane stosunkowo rzadko**. Po trzecie, Komitet Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych ONZ **rozpoczął niedawno prace nad Komentarzem Ogólnym** poświęconym prawu do korzystania z osiągnięć postępu naukowego i jego zastosowań. Procesowi temu towarzyszy wiele spotkań eksperckich, warsztatów i konferencji, w trakcie których zagadnienie zarządzania danymi jest szeroko dyskutowane.